

MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ APKLAUSOS DĖL VISUOMENĖS NUOMONĖS APIE KORUPCIJOS PAPLITIMĄ IR PATIRTĮ RAJONE NUSTATYMO TYRIMAS

2023 m. spalio 16 d.
Mažeikiai

Vykdamas Mažeikių rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) korupcijos prevencijos 2022–2024 metų veiksmų plano įgyvendinimo priemonių planą (13 priemonė) ir siekiant išsiaiškinti visuomenės nuomonę apie korupcijos paplitimą ir galimus korupcijos pasireiškimo atvejus, 2023 m. rugpjūčio 8–31 dienomis buvo vykdoma gyventojų (toliau – respondentai) anoniminė apklausa apie jų patirtį Savivaldybės institucijose, įstaigose, įmonėse.

Tyrimą atliko Savivaldybės administracijos už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo Monika Momkevičienė.

Tyrimo metodas – kiekybinė respondentų anoniminė apklausa. Anoniminė apklausos anketa buvo paskelbta Savivaldybės interneto svetainėje ir socialiniame tinkle „Facebook“.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad anoniminę anketą peržiūrėjo 905 respondentai, užpildė 276 respondentai.

Pateikiant atsakymų variantus buvo sudaryta galimybė pasirinkti kelis atsakymus, todėl bendras atsakymų į klausimą skaičius didesnis, nei respondentų skaičius ir atspindi dažnesnį vieno ar kito atsakymo pasirinkimą.

1. Ar Jūs žinote, kas yra korupcija ir kaip ji pasireiškia?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip	271	98,2 %
Ne	5	1,8 %

2. Kokios, Jūsų nuomone, yra pagrindinės korupcijos paplitimo priežastys?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Visuomenės aktyvumo stoka kovojant su korupcija	118	21,4 %
Maži pareigūnų ir valstybės tarnautojų atlyginimai	70	12,7 %
Per didelis biurokratizmas	148	26,9 %
Teisinės bazės silpnumas	83	15,1 %
Per didelės pareigūnų ir valstybės tarnautojų galios	122	22,1 %

Taip pat respondentai pateikė tokius komentarus: „Sovietinis mentalitetas vadovaujančiose pozicijose“, „Korumpuota teisinė sistema, blogi teisės aktai“, „Giminystės ryšiai“, „Nekompetetingumas“, „Sovietinio mentaliteto ir požiūrio palikimas“, „Tarnautojų nepaslinkimas dirbti už bazinę algą“, „Atsakomybės stoka visuomenėje ir tarp valstybės tarnautojų“, „Žmonės gyvena labai gerai ir nori dar geriau. Bevalgant kyla apetitas“, „Papildusi nuomonė, jog tik taip kažką „gausi“, „Nėra įstaigos rotacijos, per ilgas užsibuvimas vienoje įstaigoje“.

3. Ar duoti kyši yra nusikaltimas?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip	255	92,4 %
Ne	21	7,6 %

4. Ar Jūs praneštumėte apie korupcijos atvejį?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip	127	46,0 %
Ne	25	9,1 %
Nežinau	124	44,9 %

5. Jūsų nuomone, kuriose Lietuvos institucijose yra sąlyginis korupcijos paplitimas?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Seime	150	12,1 %
Vyriausybėje	130	10,5 %
Teismuose	135	10,9 %
Švietimo įstaigose	75	6,1 %
Medicinos įstaigose	225	18,2 %
Mokesčių inspekcijoje	51	4,1 %
Sodroje	45	3,6 %
Policijoje	71	5,7 %
Savivaldybių administracijose ir jų padaliniuose	172	13,9 %
Įmonėse	74	6,0 %
Žemėtvarkoje	97	7,8 %

Taip pat respondentai pateikė tokius komentarus: „Visose srityse“, „Politikoje“, „Prezidentūroje“, „Energetikoje“, „Visose, tik skiriasi korupcijos mastas“, „Visur, kur sprendžiami žmogui svarbūs reikalai“, „Manau, kur tik yra kokia niša, tai ten yra ir korupcijos“. „Visose išvardintose institucijose yra galimybių korupcijai“.

6. Kas daro įtaką korupcijai plisti?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Gyventojai	123	15,9 %
Valdininkai	178	23,0 %
Verslininkai	117	15,1 %
Politikai	147	19,0 %
Teisės aktuose numatytos sudėtingos procedūros	106	13,7 %
Neišsamiai reglamentuota atitinkamos srities veikla	92	11,9 %

Taip pat respondentai pateikė tokius komentarus: „Atsakomybės stoka“, „Tradicijos, įpročiai“, „Bloga teisinė sistema“, „Ilgi sprendimų priėmimo terminai“, „Pareigūnai ir valstybės tarnautojai turėtų būti, o ne valdininkai. Tuo viskas ir pasakyta.“, „Nebaudžiamumas“, „Moralės

neturėjimas“, „Menkavertis baudžiamumas, mūsų respublikoje teisinė bazė apgailėtina“, „Per maži atlyginimai, ypač medicinos srityje“, „VIP klientai, manau, gauna pirmumo teisę visur“.

7. Ar Jums yra žinoma, kad Mažeikių rajono savivaldybės interneto svetainės www.mazeikiai.lt skiltyje KORUPCIJOS PREVENCIJA galima nurodytais kontaktais pranešti apie neteisėtus korupcinio pobūdžio veiksmus?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip	87	31,5 %
Ne	39	14,1 %
Sužinojau šios apklausos metu	150	54,3 %

8. Ar žinote, kad Mažeikių rajono savivaldybėje veikia Antikorupcijos komisija?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip	143	51,8 %
Ne	117	42,4 %
Nedomina	16	5,8 %

9. Ar per paskutinius dvejus metus teko duoti kyšį Mažeikių rajone, jei „taip“, tai kam?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Pareigūnui	4	1,3 %
Valstybės tarnautojui	15	5,0 %
Politikui	5	1,7 %
Verslininkui	4	1,3 %
Medicinos darbuotojui	44	14,7 %
Švietimo darbuotojui	5	1,7 %
Siūliau, bet darbuotojas atsisakė	2	0,7 %
Neteko duoti	217	72,3 %

Taip pat respondentai pateikė tokius komentarus: „Pageidavimų buvo, tačiau piktybiškai neduodu“, „Niekada neduodu“, „Medicinos darbuotojų elgsena labai skiriasi, kas duoda ir neduoda operacijų metu. Aš nedaviau. Tačiau buvo reikalavimas akivaizdus“.

10. Jei davėte kyšį, kokia buvo kyšio suma?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Iki 50 Eur	17	6,2 %
51–100 Eur	22	8,0 %
101–500 Eur	14	5,1 %
501–1000 Eur	3	1,1 %
Daugiau nei 1000 Eur	1	0,4 %
Kyšio nedaviau	219	79,3 %

11. Kokiomis aplinkybėmis priėmėte sprendimą duoti kyšį?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Nusprendžiau pats	10	3,6 %

Man buvo užsiminta	19	6,9 %
Girdėjau iš kitų, kad reikia duoti	16	5,8 %
Buvo tiesiogiai paprašyta	12	4,3 %
Niekam nedaviau	213	77,2 %

Taip pat respondentai pateikė tokius komentarus: „Netiesiogiai davė suprasti“, „Nedaviau ir neduosiu, o prašytojus priduosiu akimirksniu“, „Kyšio nebuvo duota, bet buvo užsiminta“, „Reikalavimas buvo“, „Be to paslaugų negauni“.

12. Ar šis neoficialus mokėjimas padėjo išspręsti problemą?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip	27	9,8 %
Iš dalies taip	29	10,5 %
Ne	6	2,2 %
Nedaviau kyšio	214	77,5 %

13. Ar, Jūsų nuomone, šiuo metu vykdomos ir jums žinomos korupcijos prevencijos priemonės yra efektyvios?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip, akivaizdžiai matomas korupcijos mažėjimas	35	12.7 %
Ne, valstybė nesugeba suvaldyti korupcijos mastų	140	50.7 %
Tai – amžina kova, korupcija nepažabojama	101	36.6 %

14. Respondentai pateikė tokias pagrindines pastabas ir pasiūlymus, kokių veiksmų reikėtų imtis, kad sumažėtų korupcijos apraiškos:

PASTABOS:

- Niekam neduok, tada niekas ir neims. Korupcija išnyks savaime.
- Deja, tokių svertų nėra. Tai tik laiko klausimas. Jaunimas viską pakeis.
- Kuo daugiau reikalavimų, tuo daugiau atsiranda norinčių parodyti valdžią žmonių, prisidengiant įstatymu.
- Vis dar yra sovietinio mąstymo, kad tik kyšį davusiam reikia pagalbos.
- Kas ką nori, tas tą daro. Nesvarbu, ar privatus verslas, ar valstybinės institucijos.
- Niekas nesikeis, jei jau nesugebėjo per 30 metų pakeisti.
- Yra tokių gydytojų, kur eidamas į patikras, žinai, kad turi susimokėti.
- Korupcija nesumažės, kol bus imančių kyšius.
- Misija suvaldyti korupciją – neįmanoma.
- Daugiausia duoda ir priima kyšius vyresni ir tam tikros „kultūros žmonės“.
- Kai nustos atmestiniai visi dirbti, tai ir baigsis korupcija.

- Turi pasikeisti kelios žmonių kartos, nes vis dar gaji nuomonė, kad kyšis padės išspręsti problemas ar pagerins paslaugų kokybę.

- Ligoninės padėtis iš viso tragiška. Greit susimokėti reikės vien už tai, kad įeini. Nedavei pinigų ir žiūri kaip į trečiarūšį. Pavardėmis neminėsiu, bet yra tokių gydytojų, kur eidamas į patikras, žinai, kad turi susimokėti.

PASIŪLYMAI:

- Griežtesnės ir didesnės baudos.
- Dirbti pagal įstatymą, atlikti pavestas pareigas.
- Viešinti su korupcija susijusius įvykius.
- Žmonių švietimas apie korupciją.
- Mažinti biurokratizmą, ypač medicinos, savivaldybės ir policijos darbe.
- Baudos duodančiam ir imančiam.
- Galimybė pranešti anonimiškai.
- Neduoti kyšio.
- Tarnautojų rotacija.
- Sumažinti taisyklių, ribojimų, dokumentų srautų kiekį.
- Aiškesnės procedūros.
- Altlyginimų didinimas medikams ir kitiems valstybės tarnautojams.
- Bausti kalėjimu.
- Didesnė kontrolė įstaigoms.
- Atviri duomenys, skaidrumas, vykstančių konkursų ir rezultatų didesnis viešinimas.
- Griežtesnė darbuotojų priežiūra. Sistemos pertvarka – kad pilietis būtų užtikrintas, jog ir be kyšio jis gaus 100 proc. kokybišką palaugą laiku.
- Būti visiems daugiau pilietiškiems ir neabejingiems korupcijos apraiškoms.
- Kabinetuose ir įstaigose įrengti vaizdo kameras.
- Jaunimo švietimas.
- Visi lygūs ir eilė visiems. Jei nebūtų daromos išlygos, nebūtų ir paplitusi korupcija. Skaitmenizuotos paslaugos, prašymų teikimas, eilių sudarymas. Kontrolė vykdoma, o ne tik aprašyta.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Sociologiniai tyrimai kovoje su korupcija dažnai naudojami kaip vienas iš įrankių, kuris parodo visuomenės požiūrį į valdžios institucijas, korupcijos paplitimo mastą. Kiekybinis sociologinis tyrimas (apklausa) padeda susidaryti bendrą vaizdą, yra reprezentatyvus. Sociologiniai tyrimai gali padėti nustatyti sritis, kurioms turi būti skiriamas didesnis dėmesys, pamatyti respondentų požiūrį į įstaigoje vykdomą antikorupcinę politiką, įsitraukimą į korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones, teisės aktuose nustatytų reikalavimų laikymąsi.

Atlikta apklausa „Mažeikių rajono savivaldybės gyventojų apklausa dėl visuomenės nuomonės apie korupcijos paplitimą ir patirtį rajone“ rodo, kad respondentai žino, kas yra korupcija ir kaip ji pasireiškia – 98,2 proc. respondentų pasisakė teigiamai, bei žino, kad duoti kyšį – nusikaltimas – 92,4 proc. Mano, kad pagrindinė korupcijos paplitimo priežastis – per didelis biurokratizmas – 26,9 proc., taip pat manoma, kad per didelės pareigūnų ir valstybės tarnautojų galios 22,1 proc. 54,3 proc. respondentų tik apklausos metu sužinojo, kad Savivaldybės interneto svetainės www.mazeikiai.lt skiltyje KORUPCIJOS PREVENCIJA nurodytais kontaktais galima pranešti apie neteisėtus korupcinio pobūdžio veiksmus, bet tik 46 proc. praneštų apie korupcijos atvejį, 44,9 proc. respondentų nežino, ar praneštų apie pastebėtus neteisėtus veiksmus. 51,8 proc. gyventojų pažymėjo, jog žino apie Savivaldybėje veikiančią Antikorupcijos komisiją.

Lietuvos institucijas, kuriose yra sąlyginis korupcijos paplitimas, 18,2 proc. respondentų nurodė medicinos įstaigas. Respondentų nuomone, korupcijos paplitimui įtaką daro valdininkai – 23 proc. 72,3 proc. respondentų nurodė, kad per paskutinius dvejus metus neteko duoti kyšio Mažeikių rajone. Į patikslintą klausimą, kam teko duoti kyšį, 14,7 proc. gyventojų nurodė, kad medicinos darbuotojui. Į klausimą, jei davėte kyšį, kokia buvo kyšio suma, 79,3 proc. respondentų nurodė, kad kyšio nedavė, 8 proc. nurodė sumą 51–100 Eur. Aplinkybės, dėl kurių respondentai nutarė duoti kyšį: 77,2 proc. nurodė, kad niekam nedavė, o 6,9 proc. nurodė, kad apie tai buvo užsiminta. 50,7 proc. respondentų nurodė, kad valstybė nesugeba suvaldyti korupcijos mastų. 36,6 proc. nurodė, kad tai – amžina kova, korupcija nepažabojama, 12,7 proc. nurodė, kad akivaizdžiai matomas korupcijos mažėjimas.

Apklausos rezultatai gali būti vertinami, kaip bendrosios respondentų nuomonės tendencijos, veikiamos įvairių informacijos šaltinių, nebūtinai asmeninės patirties, taip pat parodantys, kurias sritis gyventojai laiko rizikingiausiomis.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, s i ū l o m a:

1. Paskelbti tyrimo rezultatus Savivaldybės interneto svetainėje, skiltyje Korupcijos prevencija;
 2. Organizuoti viešas prevencines, švietimo veiklas korupcijos tema;
 3. Skatinti, kad gyventojai ir darbuotojai praneštų apie pastebėtas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas;
 4. Viešinti informaciją apie nustatytus korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus.
-